

Nét Đẹp Về Tết Quê Tôi Lục Đầu Giang

Nguyễn Văn Hoa

Tết vùng quê tôi vẫn giữ được nền nếp của cha ông xưa.

Quê tôi nằm ngay ở Lục đầu Giang . Nơi hội tụ Sáu con sông đẹp nhất Việt Nam , đó là sông Nhật Đức-sông Thương, Minh Đức-sông Lục Nam , Nguyệt Đức - sông Cồn, Thiên Đức -sông Đuống và , sông Kinh Thầy hợp lưu với Sông Thái Bình. Đây là vùng địa linh nhân kiệt hàng nghìn năm nay.

Chính nhờ đường thủy thông thương với các tỉnh miền ngược Đông Bắc, hoặc dòng sông êm đềm nối với Kinh Thành Thăng Long hoặc các tỉnh đồng bằng Bắc Bộ và Tây Bắc. và liên kết với đường bộ , đường sắt , đường hàng không thì đây là vùng giao thông thuận lợi nhất Việt nam.

Qua bao mưa nắng và thăng trầm của thời gian , quê tôi Lục đầu Giang đã hội tụ đầy đủ các nét văn hoá đặc sắc của miền Bắc Việt Nam.

Tết đến các con thuyền đi trên Lục đầu Giang trông nhộn nhịp hơn hồi hải hơn. Nào chở hàng miền núi về đồng bằng ví như lá dong, măng khô, mộc nhĩ , nấm hương, cây vò ăn trầu ...và các chuyên đồ ngược còn đưa tranh Đông Hồ , gốm Phù Lãng , gốm Chu Đậu, gạo nếp thơm hoa vàng đến miền ngược.

Bên các triền sông Lục đầu giang xanh mướt rau màu , nào xu hào, nào hành , nào cà rốt , nào tỏi, ớt, mùi , rau thơm.... Những rau màu này khách buôn tấp nập đổ về mua tại ruộng để kịp bỏ mỗi các chợ rất cần cho việc ăn Tết mấy ngày tết .

Chợ Tết thường nhộn nhịp náo nhiệt từ 23 tháng Chạp . Nhà nào cũng phải lo tết ông ông , nào con cá chép , nào con gà , nải chuối , giấy vàng mã .

Hoa giấy sắc sỡ không thể thiếu trong bàn thờ ngày tết.

Câu đối Tết màu đỏ , nhà nào cũng mua một đôi câu để dán vào cột nhà.

Tranh Đông Hồ , nhiều nhà chú tâm mua tranh con lợn âm dương, đôi gà trống , hoặc cảnh hứng dừa, ảnh em bé Vinh Hoa Phú Quý ôm gia cầm, cảnh chăn trâu thả diều, cảnh đám cưới chuột , mua về để dán vào tường.

Nhà nào cũng có hai cây mía để nguyên cả ngọn gác ở hai bên bàn thờ

Tục ăn đựng lợn :

Trước Tết chừng ba tháng , mấy gia đình (họ hàng , láng giềng , đồng niên , đồng ngũ , hoặc đồng học...) chung tiền mua chung con lợn ưng ý nhất , rồi vỗ lớn , đến chừng 27-28 Tết thì giết đựng này chia nhau . Cảnh đựng lợn rất náo nhiệt , trẻ em thì nóng lòng xin cái bong bóng lợn để làm bóng đá với nhau ở sân đình. Cảnh đàn ông thì chọc tiết lợn , bếp nước sôi đặt ngay góc sân để cạo lông lợn , người cẩn thận thì giao cho làm sạch bộ lòng. Cầu ao ngay cạnh đó , họ mang bộ lòng già xuống cầu ao chỉ vài chục phút đã sạch bong.

Chậu tiết trộn với ra thơm và mỡ bạc nhac và các phần thịt khó chia đều được băm nhien để dồi vào lòng lợn. Lòng non, lòng già , dạ dày luộc chung rồi để nguội chia đều cho các phần ăn đựng chung. Món này thường ăn vào những ngày đầu tết.

Nem cũng làm chung , thịt lạt được nóng chín , thái nhỏ , bì được lạng sạch mỡ thái mỏng như sợi miến , trộn cùng tỏi , cùng lá sung , lá ổi non , trộn đều , rồi chia đều , dùng rom sạch , bó vào từng quả đều nhau , cũng chia đều theo suất ăn đựng . Đây là món nhậu không thể thiếu được trong mấy ngày Tết ở vùng này. Ngoài phiên trên đây thép có gió Đông Bắc hun hút lạnh lửa ngày đêm , nên món nem được thiên nhiên bảo quản suốt mấy ngày Tết . Khách đến , chủ nhà bao giờ cũng chạy ra vườn hái lá đinh lăng , lá sung , lá ổi , mấy củ tỏi toi nguyên lá , mấy quả ớt vườn , lấy quả Nem ủ rom trên dây thép trước hiên xuống , thế là chủ khách đã có món " môi " đầu tiên.

Những người thanh niên khoẻ mạnh thì được giao gỡ giò , tần suất già rất nhanh từ khi "thịt còn nóng" , các cụ già tóc bạc lưng còng , kinh nghiệm hàng chục năm kiểm tra nếu thịt đã nhuyển thì mới được lấy ra bó giò . Những chiếc lá chuối vườn đã được lựa chọn và rửa lau sạch sẽ, Những sợi giang chẻ đều, dài và dẻo . Những chiếc giò cũng được chia đều , luộc chín chia đều theo suất ăn đựng. Ngoài giò ăn đựng , nhà nào khá hơn thì về nhà có thể làm thêm giò khác giò bò , giò trâu...

Tết đến thế nào cũng có nồi nấu đồng , món này từng gia đình tự làm . Chân giò hoặc gà nấu đồng vào những ngày rét buốt chân buốt tay . Hình như gió từ Cao Bằng- Lạng Sơn theo sông Lục Nam , Sông Thương thổi về nên vùng này Tết đến rét hơn vùng khác ở Bắc Bộ Việt Nam.

Chia đều các phần , nhà nào cũng có lòng lợn tiết canh, cũng có chân lợn để gói giò hoặc nấu đồng. Nhà nào cũng có thịt nạc , thịt thủ để gói giò , nhà nào cũng có xương để nấu măng lưỡi lợn, nhà nào cũng có bì lợn để làm món nem thính.

Cách ăn đựng lợn này đến nay được duy trì, đó là nét đẹp truyền thống còn lưu lại từ xa xưa.

Tết hoà giải :

Quê này vừa cận thị lại cận giang , suốt 365 ngày va chạm làm ăn cư xử cũng không phải là ít. Nhưng trong những ngày Tết , đó là dịp những người có "va chạm" tìm đến nhau để hoà giải . Họ trực tiếp gặp nhau ,họ nhờ những người có uy tín hoặc nhờ các trưởng họ đứng ra hoà giải.

Dịp Tết sẽ là cơ hội "tổng cừu nghinh tân". Bao nhiêu va chạm đời thường , sẽ được xếp lại để cùng cộng đồng bước vào năm mới thanh thản , đón những vận hội mới cho mọi người , mọi nhà.

Tết kiêng cử :

Vùng này vẫn còn giữ những kiêng cử trong những ngày Tết . Không quét nhà ngày mùng 1 . Không đánh chửi nhau những ngày Tết . Không đòi nợ ngày Tết. Không vay , mượn đồ vật tiền bạc vào những ngày Tết.Nếu trước Tết nhà có tang thì không đi xông nhà cho người khác.

Tết nhớ tổ tiên (tu sửa nhà thờ họ, tảo mộ) :

Vùng quê này trước Tết đều đi thăm mộ tổ tiên. , mặc dù thanh minh vẫn đi tảo mộ . Dịp Tết con cháu về đông đủ , từ người già đến trẻ nhỏ 5-10 tuổi đều được đưa đi cùng để người già hướng dẫn chi tiết các mộ và mối quan hệ trong gia tộc . Do vậy vùng này ít khi có việc nhận nhầm mồ mả .

Nhưng nét đẹp của vùng này Tết học trò còn đi thăm nhà thầy giáo và mộ của các thầy đã khuất. Tất cả đồng học , hẹn hò nhau từ trước tết , sau đó đến mộ Thầy học , báo cáo lại "thành tích" của từng người . Đạo hiếu học đã ngấm vào vùng quê này . Chính vì vậy mà đã nảy sinh ra tiến sỹ đầu tiên Lê Văn Thịnh (Thiên Thai) , Huyền Quang , Hàn Thuyên (Giai Lương)....

Kết luận :

Nét đẹp ngày Tết cũng bị mai một đi nhiều : Tết Nguyên Đán là Tết đoàn tụ , nhưng nay con cháu làm ăn xa cũng không về được nữa. Chỉ gọi điện thăm hỏi . Nếu có đóng góp tu sửa nhà thờ họ hoặc xây mộ thì họ mới đóng góp. Tết hiện đại cũng làm phai mờ dần quan hệ họ mạc vào thời khác thiêng liêng này. Những mưu sinh ngày càng khốc liệt , thế hệ trẻ đều thông cảm cho nhau. Ai ở quê giữ hương hỏa tổ tiên đã "có công" thì những con cháu làm ăn xa sẽ đóng góp "tiền của" . Do vậy quan hệ hiện đại này phải thích nghi với sự xoay vần của lịch sử.

Người già bùi ngùi trong những ngày Tết sao thừa vắng con cháu quá!

Biết vậy nhưng đành cảm lòng vậy!